

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ імені Ігоря Сікорського»
Інженерно-фізичний факультет
Кафедра високотемпературних матеріалів та порошкової металургії

Композиційні матеріали на основі карбіду бору

Виконав студент 6 курсу групи ФК–61м Карбишев Д. М.
Науковий керівник доцент, к.т.н. Сисоєв М. О.

МЕТА РОБОТИ: Дослідження впливу технологічних параметрів отримання та хімічного складу на структуру та властивості композитів $B_4C-SiC-Si$

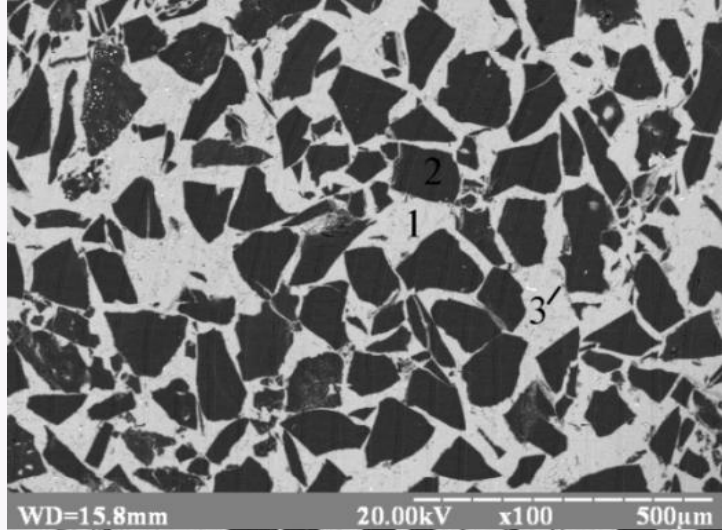
ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ: Композиційні матеріали на основі системи $B_4C-SiC-Si$.

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ: Процеси формування структури та властивостей композиційних матеріалів системи $B_4C-SiC-Si$.

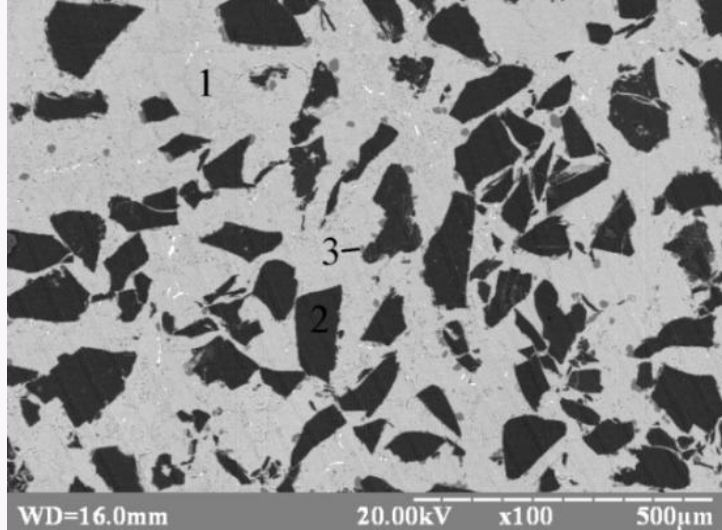
ЗАВДАННЯ: - Дослідити вплив часу термічної обробки на формування мікроструктури та механічних властивостей композиційного матеріалу системи $B_4C-SiC-Si$
- Дослідити вплив добавок вуглецю на формування мікроструктури, фазового складу та механічних властивостей композиційного матеріалу системи $B_4C-SiC-Si$

Вплив вмісту вуглецю на формування мікроструктури композиційного матеріалу $B_4C-SiC-Si$

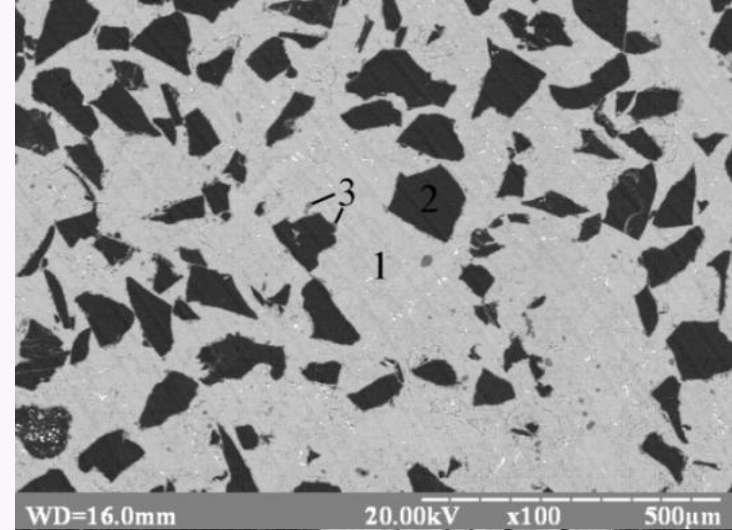
0,417 %

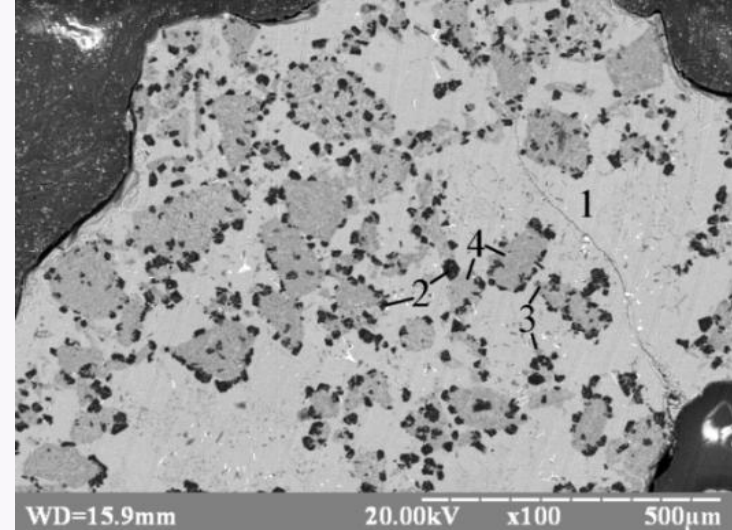
0,625 %

0,833 %

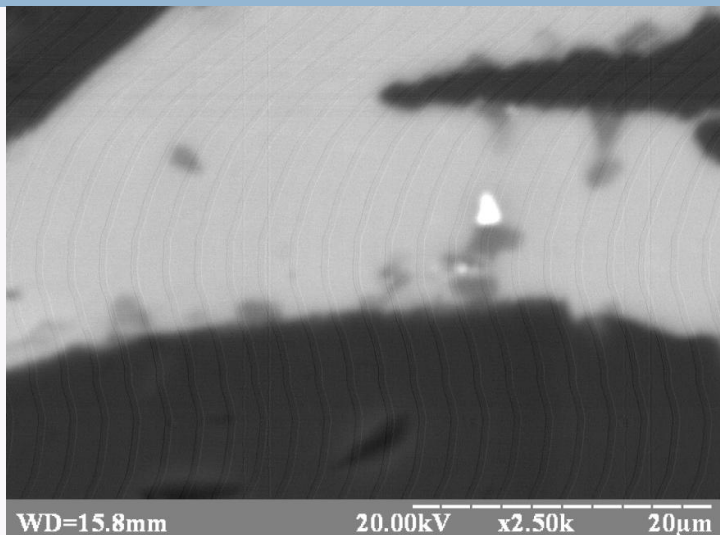

1,042%

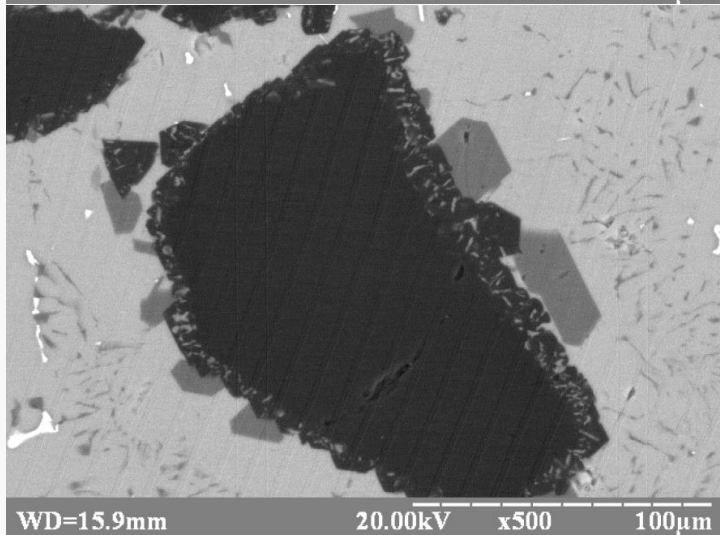

Формування фази SiC при просоченні B₄C-Si

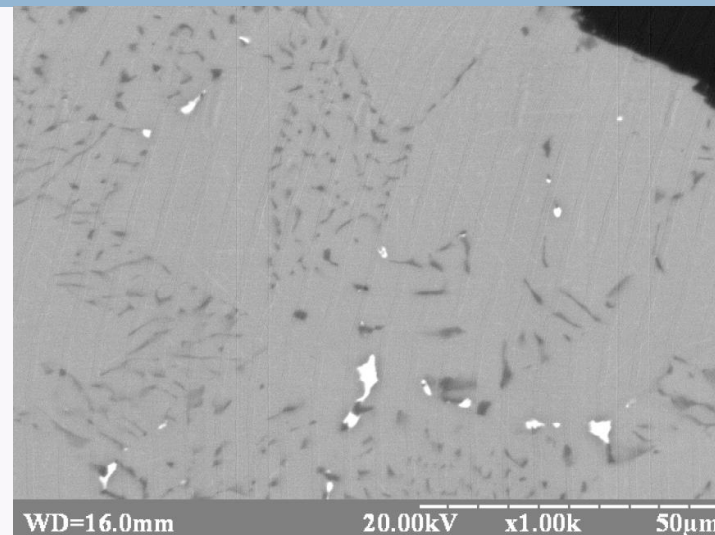
0,417 %

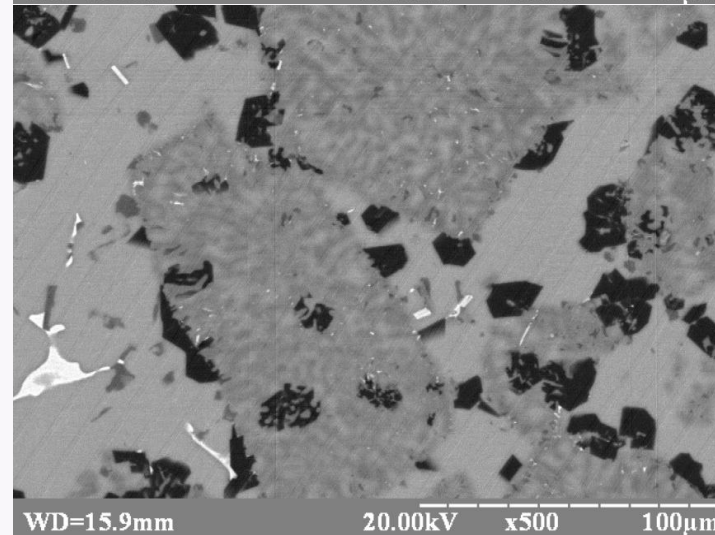
0,833 %

0,833 %

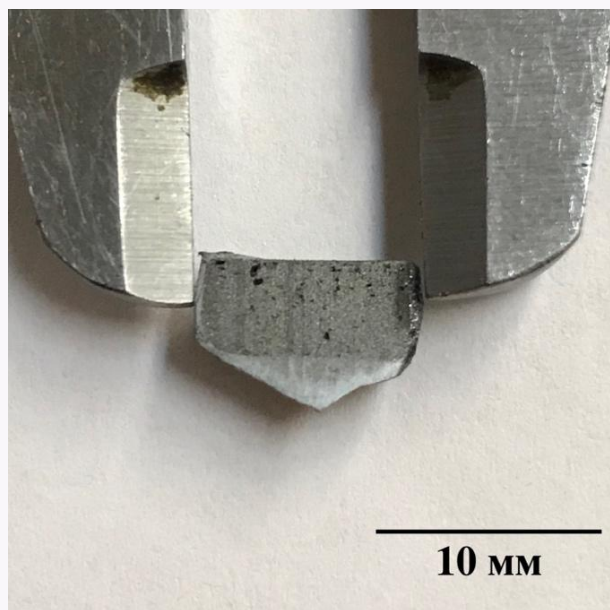

1,042 %

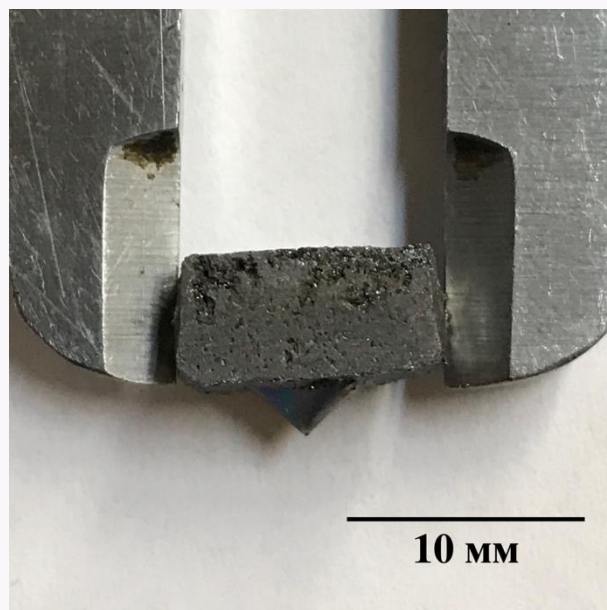

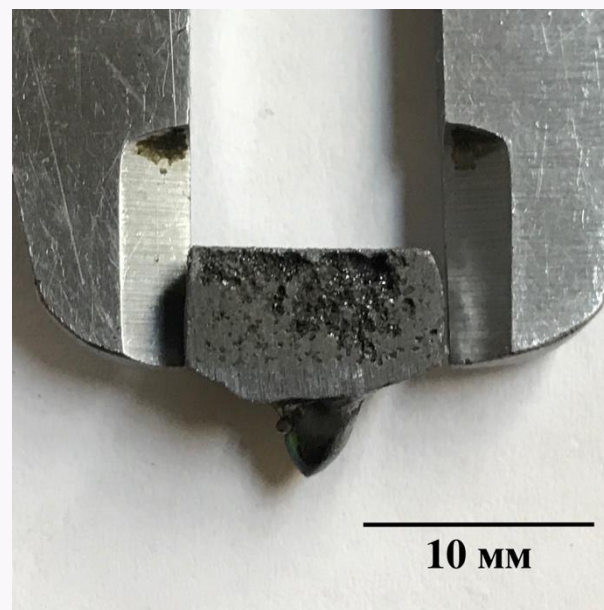
Вплив вмісту вуглецю на пористість зразків при просоченні B_4C -Si

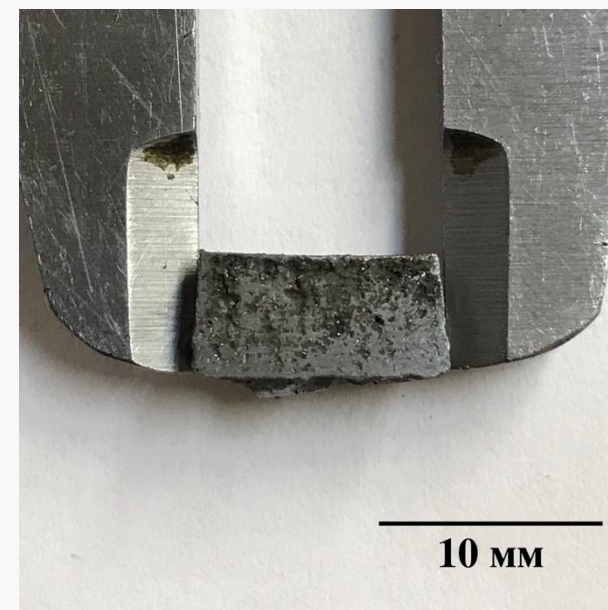
0 %

2 %

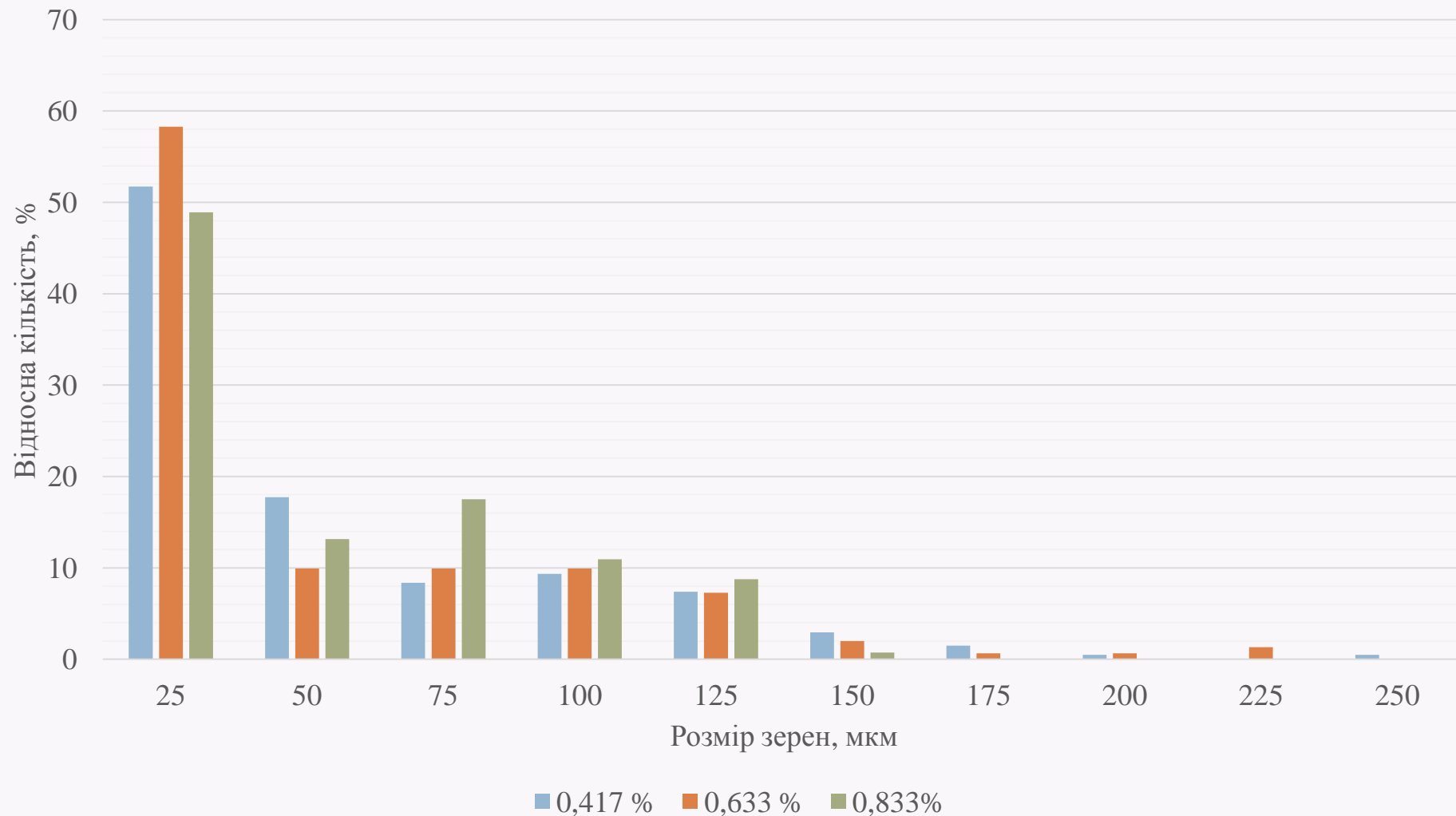

3 %

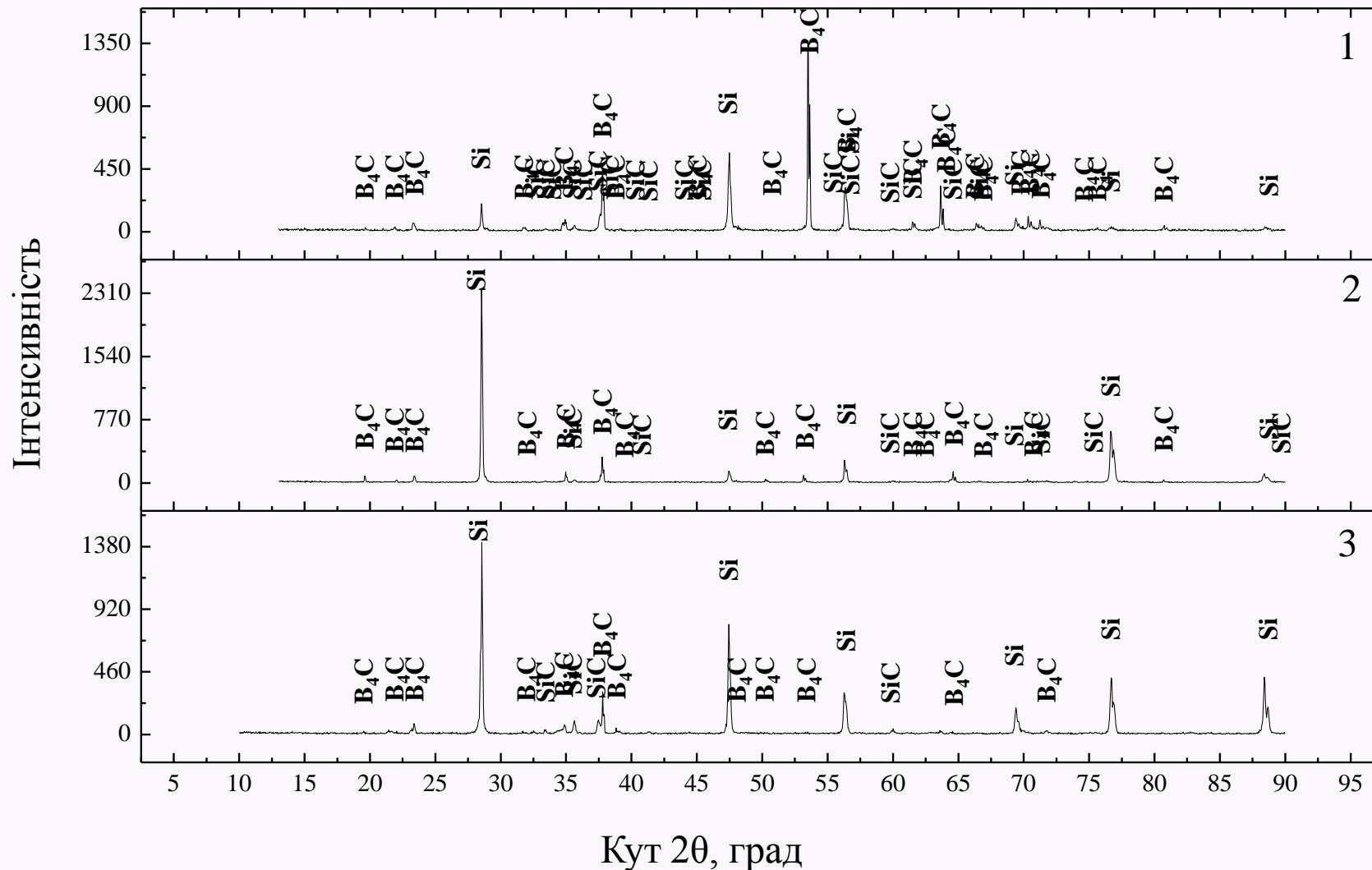

4 %

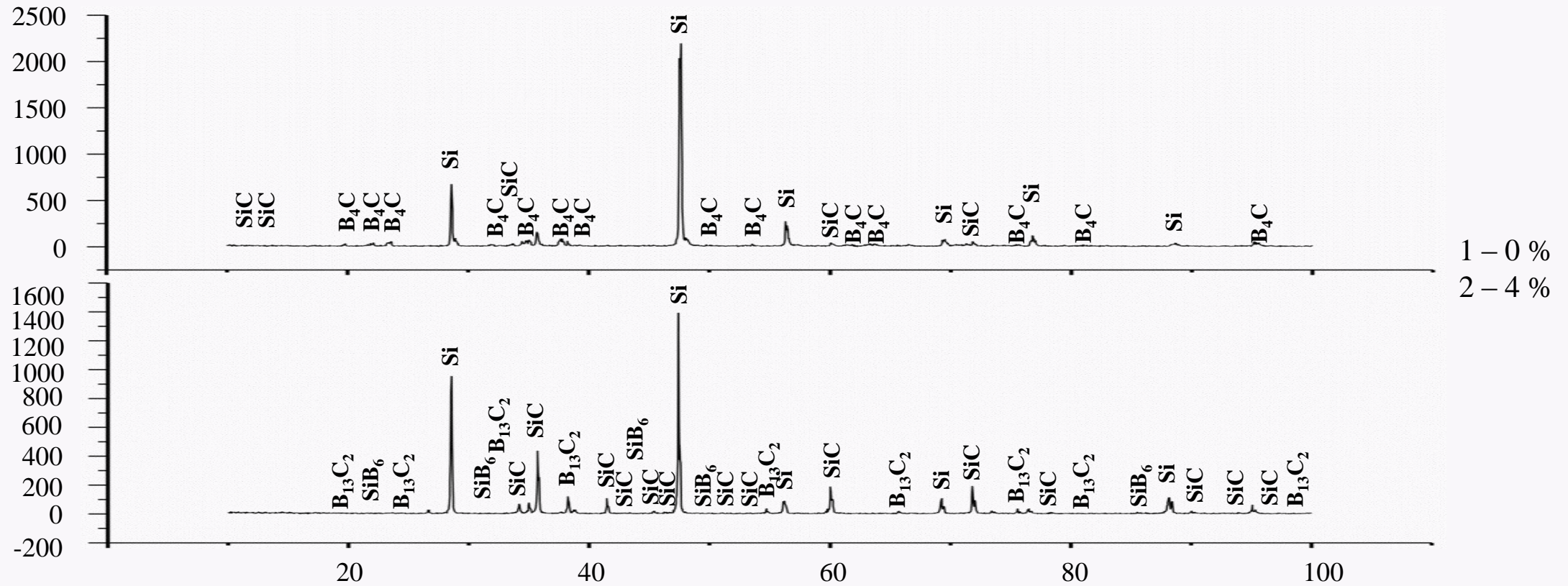
Вплив вмісту вуглецю на розмір зерен композиційного матеріалу $B_4C-SiC-Si$

Вплив вмісту вуглецю на фазовий склад композиційного матеріалу $B_4C-SiC-Si$

Вплив вмісту вуглецю на фазовий склад композиційного матеріалу B₄C-SiC-Si

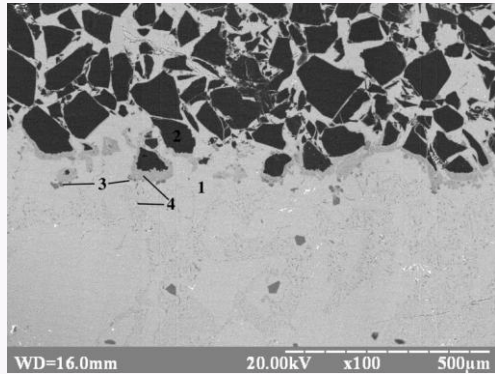

Вплив вмісту вуглецю на мікротвердість фазових складових композиційного матеріалу системи $B_4C - SiC - Si$

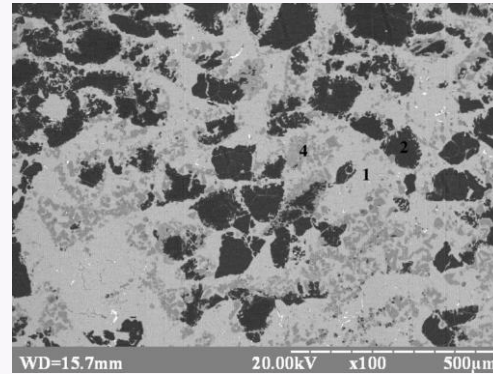
№ зразка	Вміст вуглецю, %	Мікро-твердість зерна(B_4C), ГПа	Мікро-твердість матриці (Si), ГПа	Мікро-твердість SiC , ГПа	Мікро-твердість фази 1, ГПа
1	0,417	44,9	10,0	22,2	-
2	0,625	45,6	10,0	21,7	-
3	0,833	43,3	11,8	21,3	-
4	1,042	44,9	11,3	19,9	22,9

Вплив часу витримки на формування мікроструктури композиційного матеріалу $B_4C-SiC-Si$

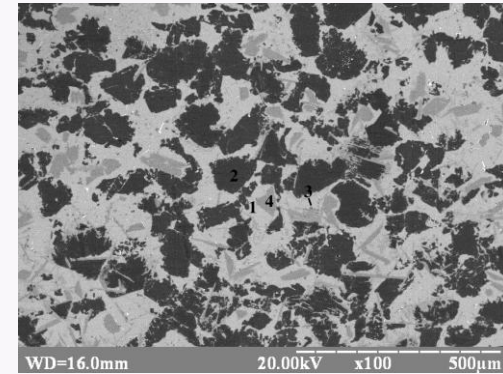
0 % C

0 хв

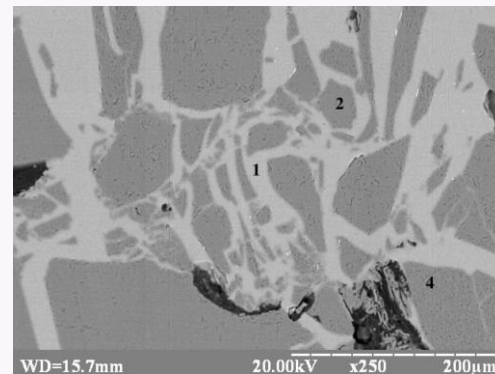

5 хв

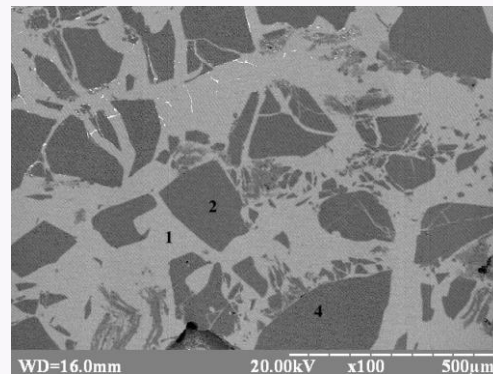

20 хв

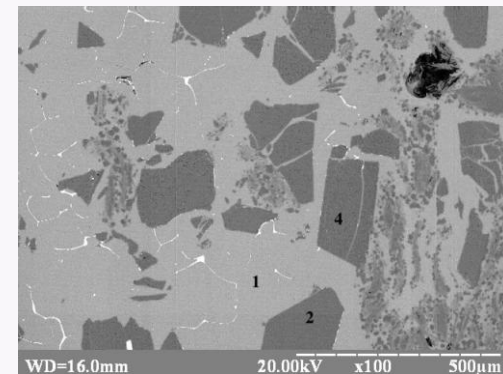
4 % C

0 хв

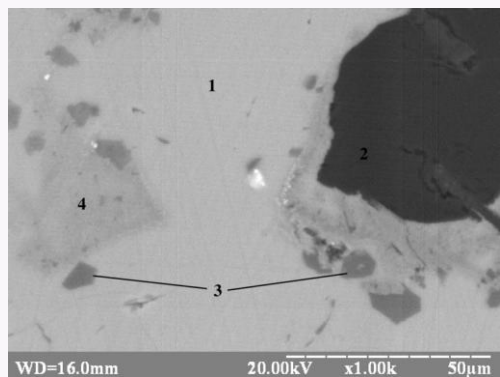
5 хв

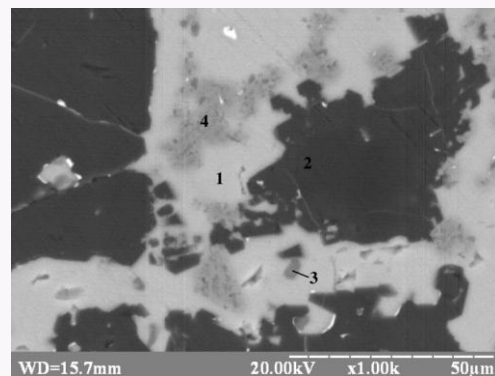
20 хв

Формування фази SiC при просоченні B₄C-Si

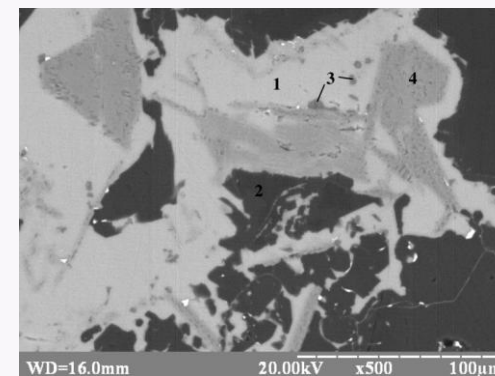
0 % C

0 хв

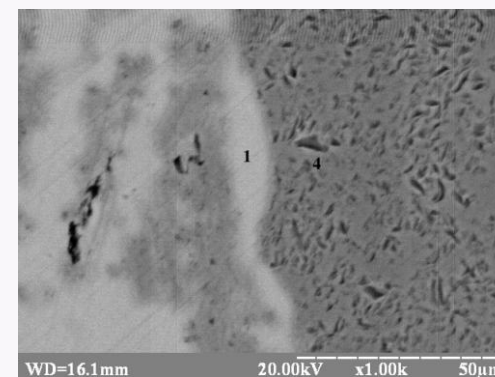
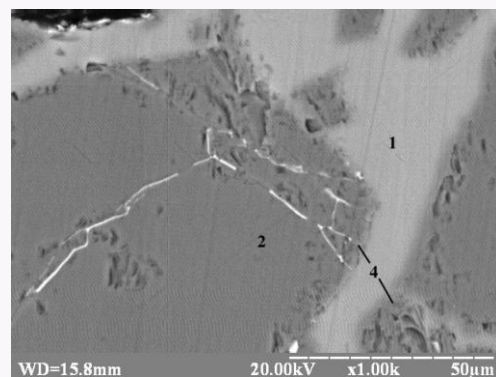
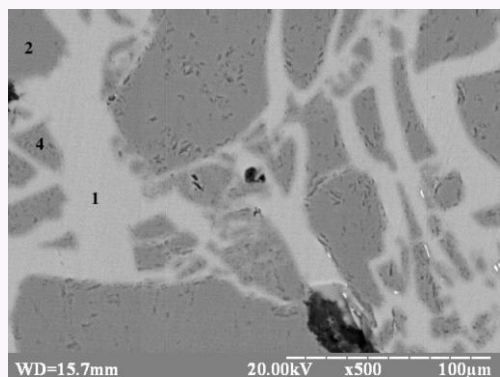

5 хв

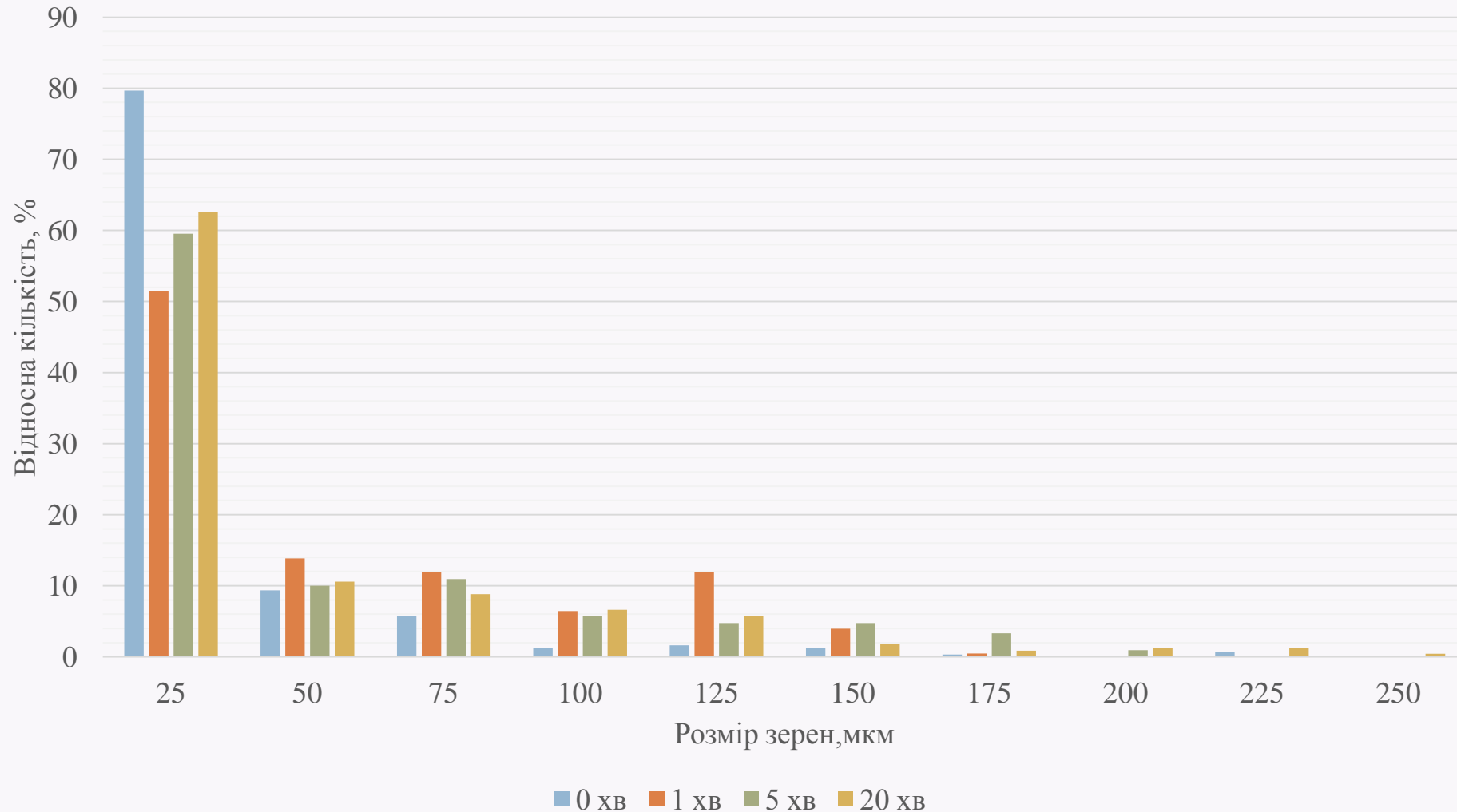

20 хв

4 % C

Вплив часу витримки на розмір зерен композиційного матеріалу $B_4C-SiC-Si$

Вплив часу витримки на мікротвердість фазових складових композиційного матеріалу системи $B_4C - SiC - Si$

№ зразка	Час витримки, хв	Вміст вуглецю, %	Мікротвердість зерна(B_4C), ГПа	Мікротвердість матриці (Si), ГПа	Мікротвердість SiC, ГПа	Мікротвердість фази 1, ГПа
1	0	0	43,3	13,4	25,3	21,1
2	1	0	42,4	12,8	26,2	22,4
3	5	0	42,1	14,2	19,0	23,7
4	20	0	41,6	13,6	22,9	22,4
5	0	1	43,4	12,8	23,4	43,4
6	5	1	44,1	14,2	22,7	34,6
7	20	1	37,5	14,4	23,2	25,6
8	0	2	44,7	14,4	24,5	25,1
9	5	2	41,5	14,1	22,9	23,4
10	20	2	40,9	13,8	21,0	23,9
11	0	3	39,2	14,1	19,6	31,1
12	5	3	41,5	13,9	19,2	31,5
13	20	3	36,0	13,6	-	30,0
14	0	4	38,6	12,7	-	33,7
15	5	4	44,1	13,5	-	32,4
16	20	4	42,1	14,7	-	35,0

Висновки

В роботі було отримано композиційний матеріал на основі карбіду бору отриманого просоченням пористого каркасу з частинок B_4C металургійним кремнієм.

Запропоновані методики введення вуглецю в керамічний каркас з частинок B_4C , які полягають в додаванні у вихідний порошок карбіду бору крохмального клейстеру, що забезпечує точне дозування та рівномірний розподіл вуглецю на частинках тугоплавкої складової.

Встановлено, що підвищення вмісту вуглецю приводить до збільшення вмісту карбіду кремнію в композиті. Причому утворення SiC , при малому вмісті вуглецю, переважно відбувається на зернах карбіду бору, тоді як зі збільшенням C , карбід кремнію починає утворюватися і в об'ємі матричної складової.

Показано, що зі збільшенням часу термічної витримки, під час просочення, за рахунок розчинення зерен карбіду бору відбувається зміцнення матричної фази. Мікротвердість збільшується на 2-3 ГПа від початкових значень.

Розроблені заходи, що забезпечують здорові умови праці та засади забезпечення безпеки в надзвичайній ситуації.

**Дякую
за увагу**